

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

на тему: **«ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ
ОСВІТИ»**

Виконала: студентка 1 курсу, групи 8.0122
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта»
Л. М. Журова

Керівник: ст. викладач кафедри дошкільної та
початкової освіти, к. пед. н. _____ С. В. Сиваш

Рецензент: доцент кафедри дошкільної та
початкової, доцент, к. пед. н. _____ Г. З. Скірко

Запоріжжя
2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціальної педагогіки та психології
Кафедра дошкільної та початкової освіти
Рівень вищої освіти магістерський
Спеціальність 012 «Дошкільна освіта»
Освітньо-професійна програма 012 «Дошкільна освіта»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ
Журовій Лілії Миколаївні

- 1. Тема роботи:** «Формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти», керівник роботи Сиваш Сніжана Володимирівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти, затверджені наказом ЗНУ від 26 вересня 2023 р. № 1505-с
- 2. Строк подання студентом роботи:** 28.11.2023 р.
- 3. Вихідні дані до роботи:** матеріали теоретичного аналізу.
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що належить розробити):** розкрити специфіку соціальної адаптації дітей молодшого дошкільного віку; охарактеризувати особливості та чинники позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти; розглянути форми та методи формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти; окреслити педагогічні умови формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти; розробити методичні рекомендації для батьків щодо формування у молодших дошкільників позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали консультанта	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Сиваш С. В.	02.10.2022 р.	02.10.2022 р.
Розділ 1	Сиваш С. В.	06.11.2022 р.	06.11.2022 р.
Розділ 2	Сиваш С. В.	22.03.2023р.	22.03.2023р.
Висновки	Сиваш С. В.	06.09.2023р.	06.09.2023р.
Додатки	Сиваш С. В.	12.10.2022 р.	12.10.2022 р.

6. Дата видачі завдання: 02.10.2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та систематизація матеріалу	вересень	виконано
2	Написання вступу	вересень	виконано
3	Написання першого розділу	жовтень	виконано
4	Написання другого розділу	листопад	виконано
5	Написання висновків	грудень	виконано
6	Оформлення додатків	грудень	виконано
7	Оформлення роботи, рецензування	грудень	виконано
8	Захист		

Студент _____ Журова Л. М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Сиваш С. В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Турбар Т. В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 51 с., 43 джерела, 2 додатки.

Мета дослідження: на теоретичному рівні розглянути особливості формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.

Об'єкт дослідження: процес формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.

Предмет дослідження: форми та методи формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення наукових джерел.

Теоретичне значення роботи: обґрунтовані напрямки формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти, розкрито значення таких понять як: «адаптація», «дезадаптація», «соціальна адаптація», її особливості у молодшому дошкільному віці, в умовах закладу дошкільної освіти. Дана інформація буде корисна для здобувачів освіти за спеціальністю «Дошкільна освіта».

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що самостійно розроблені методичні рекомендації щодо формування у молодших дошкільників позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти можуть бути практично використані вихователями закладу дошкільної освіти та батьками у процесі виховання дітей зазначеного віку.

Галузь використання: заклади освіти.

АДАПТАЦІЯ, ЗАКЛАД ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ, МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК, ПОЗИТИВНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ, СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ

SUMMARY

Zhurova L. M. Formation of a positive attitude of children of younger preschool age towards the preschool education institution.

The qualification work consists of an introduction, 2 parts, findings, a list of references (43 items, 4 of foreign origin), and 2 addenda on 6 pages.

The research reveals the problem of peculiarities of forming a positive attitude of children of younger preschool age towards the institution of preschool education.

The research purpose: at the theoretical level, to consider the peculiarities of the formation of a positive attitude of children of younger preschool age towards the institution of preschool education.

The research tasks:

1) to reveal the specifics of social adaptation of children of younger preschool age;

2) to characterize the features and factors of the positive attitude of children of younger preschool age to the preschool education institution;

3) consider the forms and methods of forming a positive attitude of children of younger preschool age towards the preschool education institution;

4) outline the pedagogical conditions for the formation of a positive attitude of children of younger preschool age towards the preschool education institution;

5) to develop methodological recommendations for parents regarding the formation of a positive attitude of younger preschoolers towards preschool education in younger preschoolers.

The research object of the qualifying work is the process of forming a positive attitude of children of younger preschool age towards a preschool education institution.

The research subject: forms and methods of forming a positive attitude of children of younger preschool age towards the institution of preschool education.

The part 1 “The theoretical aspect of the problem of forming a positive attitude of children of younger preschool age towards a preschool education” contains

information about the specifics of social adaptation of children of younger preschool age, features and factors of the positive attitude of children of younger preschool age to the institution of preschool education.

The part 2 “The method of formation of a positive attitude of children of younger preschool age towards the institution of preschool education” contains information on the main forms and methods of forming a positive attitude of younger preschool children towards a preschool education institution, pedagogical conditions of this process and methodical recommendations for parents regarding the formation of a positive attitude of younger preschool children towards a preschool education institution

The results of the research will be useful for those seeking education in the specialty “Preschool Education” and can be practically used by educators of preschool education institutions and parents in the process of raising children of younger preschool age

Keywords: adaptation, pre-school education institution, younger pre-school age, positive attitude to pre-school education institution, social adaptation.

ЗМІСТ

Вступ.....	8
Розділ 1. Теоретичний аспект проблеми формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.....	11
1.1. Специфіка соціальної адаптації дітей молодшого дошкільного віку.....	11
1.2. Особливості та чинники позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.....	18
Розділ 2. Методика формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.....	26
2.1. Основні форми та методи формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.....	27
2.2. Педагогічні умови формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.....	31
2.3. Методичні рекомендації батькам щодо формування у молодших дошкільників позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.....	39
Висновки.....	47
Список використаних джерел.....	50
Додатки.....	55

ВСТУП

Заклад дошкільної освіти є другим соціальним інститутом виховання для дітей. Спираючись на закон України «Про дошкільну освіту», констатуємо, що дошкільна освіта є обов'язковою первинною складовою частиною системи безперервної освіти в Україні. У закладах дошкільної освіти існують групи для дітей раннього віку (ясла), однак досить часто вступ дитини до закладу дошкільної освіти відбувається саме у молодшому дошкільному віці (молодша група).

Специфіка соціальної адаптації дітей молодшого дошкільного віку була висвітлена у працях таких науковців як: Дж. Браун, О. Качан, Я. Квасецька, І. Кіпень, Т. Медвідь, Т. Поніманська, Ю. Соловей, К. Янченко та інші. На думку дослідників, соціальна адаптація – це процес пристосування до окремої соціальної групи (соціуму), яка має власні соціальні правила, норми поведінки, цінності тощо. У молодшому дошкільному віці соціальна адаптація є нестійкою, слабкою, залежить від індивідуальних, психологічних особливостей дитини.

Особливості, чинники, методи та форми формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти були обґрунтовані наступними вченими: І. Бех, Л. Врочинська, Н. Захарова, Л. Зданевич, А. Колесник, І. Луценко, Ю. Семеняко, К. Хігл, О. Чекстере, Н. Шкляр та інші. Науковці стверджують, на цей процес у зазначеному віці активно впливають пізнавально-емоційні чинники. Пріоритетними чинниками формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти є пережиті позитивні емоції та переживання молодшого дошкільника, які були викликані перебуванням у стінах дошкільного освітнього закладу.

Входження дитини у новий соціальний простір завжди супроводжується переживанням та стресом. Вступ до закладу дошкільної освіти – це не тільки отримання нової соціальної ролі, але й розлука з рідними, з якими дитина звикла проводити весь свій час. Негативні емоції, стресові переживання дитини можуть

призвести до дезадаптації дитини, яка може стати чинником негативних психічних проявів та станів.

Формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти у майбутніх вихованців є обов'язковою умовою успішної адаптації дитини до нового соціального середовища. Великий вплив на цей процес мають саме батьки дитини. Їх завданням є психологічно підготувати її до вступу до закладу дошкільної освіти, забезпечити позитивну мотивацію до його відвідування, розповісти переваги цього процесу. Однак, для продуктивного формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти у молодших дошкільників, батьки повинні знати окремі правила організації цього процесу.

Враховуючи вище зазначене, нами було вирішено розглядати на теоретичному рівні тему нашого дослідження: «Формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти».

Мета дослідження: на теоретичному рівні розглянути особливості формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.

Завдання дослідження:

1. Розкрити специфіку соціальної адаптації дітей молодшого дошкільного віку.
2. Охарактеризувати особливості та чинники позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.
3. Розглянути форми та методи формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.
4. Окреслити педагогічні умови формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.
5. Розробити методичні рекомендації для батьків щодо формування у молодших дошкільників позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.

Об'єкт дослідження: процес формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.

Предмет дослідження: форми та методи формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз психологічної, педагогічної літератури для визначення об'єкта, предмета, мети дослідження, формулювання його завдань; синтез, порівняння, класифікація, систематизація й узагальнення теоретичних та емпіричних даних для розроблення основних підходів до визначення напрямків формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.

Теоретичне значення роботи: обґрунтовані напрямки формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти, розкрито значення таких понять як: «адаптація», «дезадаптація», «соціальна адаптація», її особливості у молодшому дошкільному віці, в умовах закладу дошкільної освіти. Дана інформація буде корисна для здобувачів освіти за спеціальністю «Дошкільна освіта».

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що самостійно розроблені методичні рекомендації щодо формування у молодших дошкільників позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти можуть бути практично використані вихователями закладу дошкільної освіти та батьками у процесі виховання дітей зазначеного віку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1.1. Специфіка соціальної адаптації дітей молодшого дошкільного віку

Соціальна адаптація дітей дошкільного віку має власні специфічні риси. Зокрема, й у дітей молодшого дошкільного віку. Розглянемо детальніше специфіку соціальної адаптації молодших дошкільників.

По-перше, вважаємо доцільним розгляд наукових підходів до визначення таких понять як: «адаптація», «соціалізація» та «соціальна адаптація». Для цього здійснимо аналіз сучасної, наукової психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження.

Звертаючись до визначення поняття «соціалізація», пропонуємо звернути увагу на наукову думку Т. Поніманської щодо цього поняття. Так, вчена характеризує її як процес і результат засвоєння людиною соціального досвіду[23].

Згідно з думкою науковця О. Черниша, соціалізація є розвитком і самореалізацією людини протягом усього її життя в процесі засвоєння й відтворення культури суспільства [32].

Дослідниця О. Караман стверджує, що соціалізація є розвитком, саморозвитком та самореалізацією особистості як у ході засвоєння соціальних цінностей, норм зв'язків, досвіду, так і створення нових [13].

Отже, можна зробити висновок, що соціалізація є процесом існування, розвитку та реалізації особистості в окремому соціальному просторі.

Характеризуючи сутність поняття «адаптація», китайський дослідник Д. Жанг зазначає, що це процес пристосування людини до навколишнього середовища, результат якої залежить від рівня її адаптивності. Адаптивність, в

свою чергу, вірно тлумачити як здатність до швидкого пристосування до умов навколишнього світу [43].

Американський науковець А. Гарднер вказує, що термін «адаптація» можна розглядати у контексті біологічного та соціального підходу. Біологічний підхід тлумачення зазначеного терміну вказує на те, що адаптація є процесом пристосування людського організму (індивіду) до умов навколишнього середовища. Щодо соціального підходу до розуміння поняття «адаптація», то він є подібним до його біологічної характеристики, однак він стосується пристосування людини саме до соціальних умов та вимог, до окремого соціуму [41].

Дослідник у галузі педагогіки Т. Медвідь також підкреслює, що поняття «адаптація» можна розуміти як біологічний та соціальний термін. Біологічна адаптація – це пристосування людини до існування в певних кліматично географічних умовах. Соціальна адаптація, в свою чергу, є здатністю людини пристосовуватися до соціальних умов, оскільки будь-яке соціальне середовище вимагає від неї адекватних форм поведінки. Загалом, Т. Медвідь характеризує термін «адаптація» як процес активної взаємодії організму із середовищем [20].

Таким чином, загалом, поняття «адаптація» можна характеризувати як процес пристосування індивіда (особистості) до певних умов життя та властивостей навколишнього середовища.

Пропонуємо детальніше розглянути наукові підходи до визначення поняття «соціальна адаптація» у науковій літературі.

Дослідниця І. Галецька характеризує соціальну адаптацію як «інтеграцію людини в суспільство, у процесі якої відбувається формування самосвідомості й рольової поведінки, здатності до самоконтролю й адекватних зв'язків та стосунків» [7, с. 12].

На думку вченого О. Качана, соціальна адаптація – це «специфічна форма соціальної активності, яка пов'язана зі входженням та приведенням об'єктивних і суб'єктивних особливостей особистості у відповідність до нових соціальних умов» [14, с. 209].

Науковиця Т. Поніманська стверджує, що соціальна адаптація є «входженням особистості в окремий колектив (соціальна група), прийняття його норм, правил поведінки, пристосування до умов перебування у ньому» [23, с. 154]. Вчена підкреслює, що соціальна адаптація зумовлює формування самосвідомості та рольової поведінки особистості та є умовою формування її соціалізації [23].

На думку педагога К. Янченко, соціальна адаптація – це «комплексне явище соціального буття особистості, універсальна властивість особистості, яка має за мету забезпечити засвоєння нею соціально корисних стандартів поведінки, ціннісних орієнтацій, гармонізацію взаємозв'язків з новим соціальним середовищем» [38, с. 31].

Ю. Соловей, в свою чергу, вказує, що соціальна адаптація – це комплексний показник стану людини, що відображає здатність виконувати певні біологічні та соціальні функції, а саме: рівнозначне усвідомлення навколишньої дійсності; рівноцінні стосунки з іншими людьми; вміння працювати, вчитися, організовувати дозвілля та відпочинок; стійкість поведінки, що відповідає рольовим очікуванням інших [29].

Отже, на основі аналізу наукових думок щодо тлумачення поняття «соціальна адаптація», робимо висновок, що вона є процесом пристосування до окремої соціальної групи (соціуму), яка має власні соціальні правила, норми поведінки, цінності тощо.

Дослідниця К. Андросович звертає увагу, що процес соціальної адаптація містить у собі чотири стадії перебігу. Це:

- 1) початкова стадія (знання окремих соціальних норм та правил, але їх відкидання);
- 2) стадія терпимості (терпимість до норм та правил окремої соціальної групи);
- 3) стадія акомодатії (визнання та прийняття соціальних норм та вимог окремого соціуму);
- 4) стадія асиміляції (повне визнання та прийняття норм та правил соціуму,

їх безпосереднє дотримання) [1].

Треба зазначити, що в окремому віковому періоді існують певні специфічні риси перебігу соціальної адаптації. Звернемо увагу на її особливості в молодшому дошкільному віці.

У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що соціальна адаптація є інтегральним показником здатності дитини виконувати належні біологічні, психологічні функції та соціальні ролі у колективі як основне призначення сім'ї та дошкільного навчального закладу [26].

Вчена Т. Поніманська вказує, що молодший дошкільний вік межує між 3 та 4 роками. Науковиця наголошує, що саме у цьому віковому періоді відбувається активний психологічний та фізіологічний розвиток дитини. Процес соціалізації на цьому етапі дитинства є досить складним та має змогу впливати на подальший розвиток особистості. Вхідження у дошкільний простір у молодшому дошкільному віці може викликати стрес у дитини через чіткий режим дня, появу окремих вимог та обов'язків [23].

Дослідниця К. Янченко вказує, що соціальну адаптацію молодшого дошкільника можна розглядати як процес, який передбачає:

- 1) формування уміння прилаштовуватися до життя у нових соціальних умовах;
- 2) власне усвідомлення нової соціальної ролі «Я-дошкільник»;
- 3) особистісну активність в процесі комунікації з однолітками та вихователями;
- 4) дотримання певних правил групи, норм соціальної поведінки;
- 5) відстоювання власних думок та позицій [38].

Дослідниця Ю. Соловей підкреслює, що період соціальної адаптації дитини молодшого дошкільного віку має індивідуальні особливості. Однак, в той же час, вчена вказує, що пристосування до соціальних норм та вимог закладу дошкільної освіти відбувається впродовж 2-3 тижнів [29].

Педагог О. Качан повідомляє, що соціальна адаптація молодшого дошкільника є досить складним процесом. Це пояснюється тим, що у цьому віці

адаптивні можливості дитини є обмеженими. У ранньому дитинстві, при умові, що дитина не відвідувала заклад дошкільної освіти, вона має власний розпорядок дня, її оточують тільки близькі, рідні люди до яких вона звикла, яким довіряє. Вступ до соціального середовища у молодшому дошкільному віці є ситуацією стресу, розлуки з близькими людьми, дитина опиняється серед чужих людей, вона не може повноцінно розпоряджатися своїм часом. Без попередньої підготовки, вступ до закладу дошкільної освіти у молодшому дошкільному віці може викликати стресові прояви, які, в подальшому, можуть спричинити проблеми з психологічним та фізіологічним здоров'ям дитини [14].

Вчена Х. Ясінська звертає увагу на те, що у молодшому дошкільному віці поведінка дитина ще не є довільною, процес осмислення ситуації входження до соціального простору є досить довгим. В той же час, дослідниця відмічає, що після 3,5 років, як правило, не виникає яскраво негативною поведінкової реакції на відвідування дитячого садка, навіть в тому випадку, якщо ходити в дитячий садок дитині не подобається [39].

Вчений Т. Медвідь, виділяє такі періоди соціальної адаптації молодшого дошкільника за ступенем складності:

- 1) легка адаптація (поведінка дитини нормалізується упродовж 10-15 днів);
- 2) середньої важкості (поведінка дитини нормалізується упродовж 15-30 днів; дитина худне, стає блідою, хворіє, але без ускладнень);
- 3) важка або патологічна адаптація (може тривати до двох і більше місяців – діти часто хворіють, тривалий час не відвідують заклад)» [20, с. 110].

Знавець з дошкільної педагогіки Я. Квасецька стверджує, що, загалом, можна виділити три ступені соціальної адаптації дитини, які супроводжуються наявністю окремих психічних станів, настроїв та самопочуття. Розглянемо зазначені ступені соціальної адаптації дітей молодшого дошкільного віку детальніше:

1. Легкий ступінь адаптації. При умові легкої соціальної адаптації, поведінка молодшого дошкільника відповідає нормі. Він спокійно або радісно відноситься до відвідування закладу дошкільної освіти, до своїх вихователів та

одногрупників. Може бути присутній «ранковий плач», погіршення апетиту, однак за 10-15 днів ці прояви зникають. Зниження захисних сил організму значно не виражено і до кінця 2-3 тижня відновлюється. Хворіє не більше одного разу на місяць, тривалістю не більше десяти днів, без ускладнень.

2. Середній ступінь адаптації. Такий ступінь соціальної адаптації молодшого дошкільника характеризується погіршенням поведінки дитини, проблемами зі сном та апетитом, активність знижується. Складність перебігу соціальної адаптації дитини цього віку може виражатися у плаксивості, малорухливості, відсутності допитливості. В той же час, зазначені прояви зникають вже через 20-40 днів. Захворюваність – до двох разів, терміном не більше 12 днів, без ускладнень. Вага не змінюється або дещо знижується. З'являються ознаки невротичних реакцій: вибірковість у ставленні до дорослих і однолітків, спілкування лише за певних умов.

3. Важкий ступінь адаптації. Якщо дитина молодшого дошкільного віку має зазначений ступінь соціальної адаптації, в неї виникають проблеми з психічним та фізичним здоров'ям. У дитини спостерігається неадекватна поведінка, яка межує з невротичним станом. Спостерігаються значні проблеми зі сном, апетит – дуже слабкий чи відсутній взагалі. Молодший дошкільник, який має важкий ступінь соціальної адаптації, не має бажання комунікувати з дорослими та своїми однолітками. Стрес, який викликає цей ступінь соціальної адаптації може викликати затримку мовленнєвого розвитку, поведінка може ставати агресивною чи відчуженою. Також у дитини може бути наявна депресія [15].

Важкий ступінь соціальної адаптації дитини також називають соціальною дезадаптацією. Т. Поніманська виокремлює такі психологічні та фізіологічні ознаки соціальної дезадаптації молодшого дошкільника:

- 1) порушення емоційного стану;
- 2) погіршення сну і апетиту;
- 3) розвиток страху перед дошкільним закладом;
- 4) підвищення захворюваності [23].

Науковиця у галузі дошкільної освіти Х. Ясінська, в свою чергу, стверджує, що проблеми із соціальною адаптацією молодшого дошкільника виражаються у наступних ознаках:

- 1) поганий сон;
- 2) зміна поведінки;
- 3) проблеми з апетитом.
- 4) зміна міміки та погляду дитини;
- 5) загострення респіраторних та хронічних захворювань [39].

Дослідниця І. Кіпень називає такі ознаки адекватної соціальної адаптації у дітей молодшого дошкільного віку:

- 1) нетерпляче заходить до кімнати, вітається з вихователем;
- 2) знає, де його особисті речі (власна чашка, іграшка);
- 3) бере участь в іграх, ініційованих вихователем та /або іншими дітьми;
- 4) розлучається з батьками без плачу [16].

Знавець у галузі дошкільної освіти, К. Янченко повідомляє, що соціальна адаптація дитини молодшого дошкільного віку залежить від її індивідуальних, психологічних характеристик. Наприклад, від типу її темпераменту. Так, легший перебіг соціальної адаптації мають діти з типами темпераменту: «холерик» та «сангвінік». Гірше адаптуються до нового соціального простору, молодші дошкільники, які мають типи темпераменту: «меланхолік» та «флегматик» [38].

Вчена-педагог Я. Квасецька, в свою чергу, вказує, що проблеми із соціальною адаптацією спостерігаються у дітей молодшого дошкільного віку, які мають особливі освітні потреби. Чинниками порушення соціальної адаптації у таких дітей є: несформованість комунікативних навичок, емоційна нестійкість, прояви агресії, високий рівень тривожності тощо [15].

Вчений-педагог Т. Медвідь стверджує, що адаптаційний період входження до соціального простору дитини молодшого дошкільного віку повинен мати три етапи. Це:

1. Етап підготовки (до 1-2 місяців до відвідування закладу дошкільної освіти). На цьому етапі важливо перебудувати режим дня дитини, раціон

харчування, розвивати навички самообслуговування, сформувати мотиваційну готовність до вступу до закладу дошкільної освіти.

2. Основний етап (прихід до закладу дошкільної освіти). Бажано на початку цього етапу мамі дитини перебувати у садочку разом з нею, вихователь, в свою чергу, повинен викликати довіру у дитини та створити сприятливу емоційно-психологічну атмосферу у групі.

3. Заключний етап (відвідування закладу дошкільної освіти протягом 2-3 годин на день). На цьому етапі, задля нормального процесу соціальної адаптації, у групі повинна панувати доброзичлива атмосфера, у цей період дорослими повинен здійснюватися контроль настрою, апетиту та сну дітей задля уникнення проявів соціальної дезадаптації) [20].

Отже, соціальна адаптація – це процес пристосування до окремої соціальної групи (соціуму), яка має власні соціальні правила, норми поведінки, цінності тощо. У молодшому дошкільному віці (3-4 роки) процес соціальної адаптації відбувається при вступі до закладу дошкільної освіти. Зазначений процес у цьому році можна охарактеризувати як: тривалий, нестійкий, може проявлятися у стресових проявах та негативних психічних станах. Має індивідуальний характер. Загалом, при нормі перебігу, соціальна адаптація дитини молодшого дошкільного віку відбувається впродовж 2-3 тижнів. У цей час досить важливим є контроль психологічного стану дитини, характер її сну, апетиту та загальної поведінки задля уникнення соціальної дезадаптації.

1.2. Особливості та чинники позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти

Для того, щоб перебіг соціальної адаптації дитини дошкільного віку відповідав нормі, важливо сформувати в неї позитивне ставлення до закладу дошкільної освіти. Переглянемо існуючі особливості та чинники позитивного ставлення молодших дошкільників до закладу дошкільної освіти.

Якщо термін «позитивне» не викликає питань та є зрозумілим для більшості людей, то термін «ставлення» можна розглядати у декількох контекстах та підходах. Розглянемо їх детальніше.

Вчений у галузі педагогіки І. Бех характеризує ставлення як «глибоко вкорінені у психіці почуття, нахили, звички» [4, с. 84].

Дослідниця О. Чекстере називає ставлення цілісним утворенням, сплавом почуттів, знань, переживань, які зумовлені практичним досвідом особистості [31].

Науковець Л. Зданевич вказує, що поняття «ставлення» у соціальному контексті є взаємозв'язком між соціальними групами (чи особистістю) та їх якостями, які мають змогу виникати в процесі їх взаємодії [12].

Вчений Ю. Семеняко зазначає, що ставлення особистості можуть мати груповий (групове ставлення до окремого явища, діяльності), міжособистісний (ставлення людей один до одного), особистісного (ставлення до себе) характеру [28].

Знавець з педагогіки І. Бех звертає увагу на важливість формування ставлень особистості саме у дитинстві. Науковець підкреслює, що вони є фундаментом для формування й розвитку особистості, зумовлює її подальші життєві цінності [4].

Таким чином, доцільним вважаємо розуміння сутності поняття «ставлення» як цілісного утворення, яке є результатом окремих почуттів, нахилів та звичок, які людина набуває в процесі отримання життєвого досвіду.

Розглянувши наукові підходи до визначення поняття «ставлення» у літературі за проблемою дослідження, перейдемо до безпосереднього розгляду визначення поняття «позитивне ставлення до закладу дошкільної освіти» та виокремлення його ознак та чинників.

Проаналізувавши наукову літературу за проблемою дослідження, вважаємо важливим звернути увагу на визначення сутності поняття «позитивне ставлення до закладу дошкільної освіти», автором якого є Н. Шкляр. На думку науковиці, зазначене поняття – це «стійка позитивна емоційна спрямованість, яка

виявляється у прийнятті дитиною ритму і правил життя групи, у її прагненні налагоджувати доброзичливі взаємини з оточенням, виявляти активну позицію в освоєнні різних видів дитячої діяльності» [36, с. 367].

Позитивне ставлення до закладу дошкільної освіти має окрему структуру. Дослідниця Н. Шкляр виокремлює три компоненти ставлення у дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти:

1. Когнітивний (характеризується елементарною обізнаністю та інтересом до навколишнього світу чи оточення);
2. Емоційний (виражається у емоційній обізнаності, позитивно-ціннісному ставленні особистості до себе та оточуючих);
3. Поведінковий (характеризується практичною активністю, реальними діями та готовністю до комунікації, мовленнєвої взаємодії) [34].

В той же час, Н. Шкляр зазначає, що дитина молодшого дошкільного віку використовує власні механізми, які ґрунтуються на її особистому досвіді, який був набутий через наслідування, ігрову діяльність, спілкування і взаємодію з однолітками й дорослими, та власні психологічні резерви, пов'язані зі стресостійкістю, соціальними установками, здатністю до пристосування та ідентифікацією себе серед інших [35].

Пропонуємо розглянути чинники формування позитивного ставлення дитини молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти дещо детальніше.

Науковиця Л. Врочинська, визнаючи чинники формування позитивного ставлення дитини молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти, радить звернути увагу на структуру цього критерію. Вчена підкреслює, що характер ставлення до ЗДО зумовлений саме пізнавально-емоційними утвореннями. У процесі первинної соціальної адаптації, молодший дошкільник набуває окремих знань про заклад дошкільної освіти, його вимоги, організацію роботи тощо. На основі цих знань, дитина зазначеного віку отримує певні емоції, почуття, які зумовлюють її подальше ставлення до відвідування закладу дошкільної освіти [6].

Зарубіжний вчений у галузі педагогіки К. Хігл наголошує, що у дошкільному віці емоційний компонент формування ставлення до закладу освіти є пріоритетним. Це пояснюється тим, що саме емоції, які були викликані перебуванням у садочку, в подальшому зумовлюють характер ставлення до нього [42].

В той же час, науковиця І. Луценко вказує, що не менш важливим у молодшому дошкільному віці є когнітивний компонент формування ставлення до закладу дошкільної освіти. Це можна пояснити тим, що наявність позитивних знань про заклад дошкільної освіти, фундаментальна обізнаність про нього, надає дитині почуття впевненості, знижує відчуття тривоги та страху. В той же час, відсутність знань може спровокувати у дитини виникнення негативних психічних станів та негативного ставлення до закладу дошкільної освіти. Тому важливою є наявність попередньої підготовки дитини до відвідування закладу дошкільної освіти у вигляді бесід про образ ЗДО та його головні завдання [18].

Знавець у галузі дошкільної педагогіки Н. Шкляр зазначає, що формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти у дітей молодшого дошкільного віку відбувається у процесі її адаптації до нових, порівняно із родинним колом, соціальних умов [37].

З цією думкою повністю погоджується вчена-педагог Н. Захарова, яка підкреслює, що чинники формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти у молодших дошкільників мають індивідуальний характер. Науковиця виділяє наступні групи індивідуальних чинників цього процесу:

1. Особливості взаємодії батьків з молодшим дошкільником. Формування ставлення до закладу дошкільної освіти залежить від характеру стосунків молодшого дошкільника з його батьками. Особливо це стосується стилю їх виховання. Якщо батьки дотримуються стилю виховання – гіперопіка (надмірна увага до дитини), то дитині буде складніше адаптуватися у закладі дошкільної освіти та сформувати ставлення позитивного характеру та нього. Це пояснюється тим, що садочок та його вихователі не можуть забезпечити рівень такої уваги, яка була прикута до дитини у родині, яка надмірно її опікувала. Така

невідповідність може стати стресом для молодшого дошкільника та викликати негативне ставлення до відвідування закладу дошкільної освіти.

2. Сформованість навичок самообслуговування. При вступі до ЗДО дитина повинна мати елементарні навички самообслуговування. Це полегшить процес її адаптації у закладі дошкільної освіти, сформує в ній впевненість. Несформованість навичок самообслуговування, в свою чергу, може негативно вплинути на процес формування ставлення до нього.

3. Рівень соціального досвіду дитини. На формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти може впливати й зазначений критерій. Мова йде про те, що якщо дитина вже перебувала у окремому соціальному просторі (окремо від батьків), в неї наявний власний соціальний досвід, який зможе покращити процес соціальної адаптації та може стати чинником формування позитивного ставлення до перебування у закладі дошкільної освіти.

4. Попередня підготовка до вступу до ЗДО, формування позитивного ставлення до оточення. Зазначений чинник є дуже важливим для формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти. Мова йде про наявність «фундаменту» знань про організацію роботи закладу освіти, про його сформований образ в уявленнях молодшого дошкільника. Це надасть дитині впевненість та стабільність при вступі до ЗДО.

5. Особливості взаємодії у системі «вихователь-дитина». Велику роль в процесі формування ставлення до закладу дошкільної освіти відіграє вихователь. Його завданням є показати дитині, що відвідування садочку – це цікаво, весело та безпечно. В цьому процесі важливий саме індивідуальний підхід до кожного вихованця.

6. Особливості відносин дитини з однолітками. Не менш важливим є й характер взаємодії молодшого дошкільника з однолітками. Якщо дитина стикається з негативним досвідом спілкування з однолітками у стінах закладу дошкільної освіти, скоріш за все, характер ставлення до цього закладу буде мати негативний характер. Тому вихователю важливо контролювати міжособистісні стосунки дітей у групі.

7. Тип темпераменту дитини. Процес формування ставлення дитини молодшого дошкільного віку до школи може бути зумовлений типом її темпераменту. Найкращий перебіг цього процесу спостерігається у сангвініків.

8. Загальний стан здоров'я молодшого дошкільника. На зазначений процес може впливати й стан здоров'я дитини. Діти, які мають психічні чи соматичні проблеми зі здоров'ям, мають проблеми з формуванням позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти.

9. Залучення елементів сімейного побуту. Допоміжним засобом формування позитивного характеру ставлення до закладу дошкільної освіти може бути й відвідування садку з улюбленою іграшкою чи предметом, який асоціюється дитиною як сімейний затишок та безпека.

10. Відповідність домашнього режиму та режиму закладу дошкільної освіти. Зазначений чинник може покращувати процес соціальної адаптації дитини молодшого дошкільного віку та, в подальшому, зумовлювати її позитивний характер ставлення до відвідування закладу дошкільної освіти [10].

Науковиця І. Луценко виокремлює такі чинники формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти:

1. Внутрішні:

- наслідування;
- ігрова діяльність;
- спілкування;
- взаємодія.

2. Зовнішні:

- стресостійкість;
- соціальні установки;
- здатність до пристосування;
- ідентифікація [19].

Отже, за класифікацією І. Луценко щодо чинників формування позитивного ставлення дитини молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти, можемо побачити, що на цей процес впливає як й чинники

соціального характеру (взаємодія з батьками, вихователями, однолітками) так й психологічного (рівень стресостійкості, власні установки та індивідуальні психологічні характеристики).

Знавець з дошкільної педагогіки А. Колесник зазначає, що для формування позитивного ставлення дитини молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти, важливо сформувати у неї емоційно-позитивне відношення до перебування у зазначеному освітньому закладі. До чинників його формування науковець відносить:

- 1) задоволеність характером виконаної діяльності у закладі дошкільної освіти;
- 2) задоволеність взаємодії дитини у системах: «дитина-вихователь» та «дитина-однолітки».

В той же час, вчений переконує, що ставлення до закладу дошкільної освіти має динамічний характер та може змінюватися під впливом окремих негативних чинників [17].

Так, на думку Н. Шкляр, до негативних чинників формування ставлення дитини молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти можна віднести:

- 1) слабкий інтерес до соціального довкілля;
- 2) невміння комунікувати, грати разом і ділитися іграшками;
- 3) сором'язливість та безініціативність;
- 4) нерозвиненість активного мовлення;
- 5) проблеми з фізичним та психічним здоров'ям [37].

А. Колесник доповнює, що негативними чинниками формування ставлення до закладу дошкільної освіти можуть бути окремі ситуації отримання соціального досвіду негативного характеру у зазначеному освітньому закладі. Наприклад, конфлікти з вихователями, однолітками, суворий стиль спілкування вихователів тощо. Щодо показників емоційної налаштованості дітей молодшого дошкільного віку до перебування у закладі дошкільної освіти, що становлять основу для формування позитивного ставлення до нього, науковець відносить:

- 1) прагнення до перебування у ЗДО;
- 2) врівноваженість емоцій, психічних станів;
- 3) бажання брати участь у виховному процесі ЗДО;
- 4) ініціювання комунікації з вихователями та однолітками [17].

Отже, можемо зробити висновок, що позитивне ставлення до закладу дошкільної освіти – це стійка позитивна емоційна спрямованість, яка виявляється у прийнятті дитиною ритму і правил життя групи, у її прагненні налагоджувати доброзичливі взаємини з оточенням, виявляти активну позицію в освоєнні різних видів дитячої діяльності. У молодшому дошкільному віці формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти відбувається на основі власного життєвого досвіду, який має пізнавально-емоційний характер. Пріоритетним у цьому віці є емоційний компонент формування ставлення до закладу дошкільної освіти. До чинників формування зазначеного критерію можна віднести: стосунки дитини з батьками, вихователем, однолітками, сформованість навичок самообслуговування, індивідуальні психологічні характеристики дітей (темперамент, характер, самооцінка тощо), наявність соціального досвіду та стан їх здоров'я.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

2.1. Основні форми та методи формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти

У процесі формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти, вихователі та батьки можуть використовувати різноманітні методи та форми роботи. Розглянемо їх детальніше.

Дослідниця М. Шевченко звертає окрему увагу на великий потенціал ігор в процесі соціалізації дітей дошкільного віку. Зокрема, молодших дошкільників в процесі формування в них позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти. По-перше, це пояснюється тим, що гра є провідною діяльністю дитини. Саме у грі дошкільник отримує окремі комунікативні та соціальні навички, може «приміряти» на себе різноманітні соціальні ролі. Використання гри є оптимальним кроком у процесі соціалізації молодшого дошкільника, бо вона позитивно впливає на психічний стан дитини, корегує дезадаптуючі психічні стани (тривожність, емоційна напруженість, депресія, психічна й соматична втомлюваність), які досить часто зустрічаються у нього при вступі до закладу дошкільної освіти.

Вчена М. Шевченко зазначає, що для формування позитивного ставлення дитини молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти, батькам необхідно організовувати для неї окремі рольові та сюжетно-рольові ігри. Це пояснюється тим, що молодший дошкільний вік – це вік максимального розквіту рольової гри. Тематика ігор повинна стосуватися життя у закладі дошкільної освіти. До вступу у освітній дошкільний заклад, можна пограти з дитиною у

«садочок», використовуючи іграшки, які будуть виконувати ролі вихователя та вихованців. Важливо, щоб ігри мали позитивний характер та формували в неї позитивні уявлення про садок. Такі ігри мають ознайомлюючу форму. Згодом, можна пропонувати власне дитині виконувати роль вихователя у такій грі [33].

На ефективність ігрового методу в процесі формування позитивного ставлення молодшого дошкільника до закладу дошкільної освіти вказує й науковиця Н. Захарова. Вчена стверджує, що ігри спрямовані на емоційну взаємодію дитини з оточуючими та допомагають пом'якшити адаптаційний процес. Н. Захарова звертає увагу, що формування позитивного ставлення молодшого дошкільника до закладу дошкільної освіти через гру може відбуватися як перед вступом до освітнього закладу батьками, так й власне вихователями в процесі його адаптації. Вихователь може використовувати для формування позитивного ставлення нових вихованців до закладу дошкільної освіти різноманітні ігри. Так, на думку Н. Захарової, доцільним буде використання наступних видів ігор:

- 1) творчі ігри;
- 2) ігри-драматизації;
- 3) сюжетно-рольові.

Задля нормального перебігу адаптації дітей молодшого дошкільного віку, їм необхідно розвивати в собі комунікативні здібності та соціальні навички. Вони можуть продуктивно виконувати це завдання, в процесі ігрової діяльності зі своїми одногрупниками. Налагоджування з ними стосунків є вагомим кроком до формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти. Н. Захарова зазначає, що сюжетно-рольові, рухливі та театралізовані ігри, ігрові вправи, етюди та сюжети сприяють утворенню зв'язків між членами групи, знімають напругу, тривогу, страх перед оточенням, дають змогу перевірити себе в різних ситуаціях [11].

Педагог Ю. Жадько стверджує, що великі можливості в формуванні позитивного ставлення молодших дошкільників до закладу дошкільної освіти має арт-терапія. Вчена радить використовувати із зазначеною категорією дітей

такі техніки арт-терапії як:

- 1) пісочна терапія (лікування піском);
- 2) музикотерапія (лікування музикою);
- 3) кольоротерапія (терапія кольорами);
- 4) лялькотерапія (терапія, за допомогою ляльок);
- 5) казкотерапія (терапія, за допомогою казок);
- 6) ізотерапія (терапія малюванням).

Загалом, використання арт-методів формує у нових вихованців закладу дошкільної освіти позитивні уявлення про виховний процес, захоплює їх, діти асоціюють час, проведений у дитячому садочку як цікавий та веселий. Розглянемо деякі техніки арт-терапії дещо детальніше. Ю. Жадько звертає увагу на те, що використання ізотерапії під час вступу молодшого дошкільника до закладу дошкільної освіти, може пом'якшити процес адаптації, знизити ризик виникнення негативних психічних станів та негативних уявлень про зазначений заклад освіти. Вступ дитини молодшого дошкільного віку до освітнього дошкільного закладу – завжди стрес, бо є зміною її соціального оточення. Ізотерапія, в свою чергу, може налагодити довірче відношення вихователя з кожною дитиною. Подарувати малюкам хвилини радості, спробувати викликати у них позитивне ставлення до дитячого саду [9].

З цією думкою повністю погоджується й дослідник Ю. Олексієнко, який доповнює, що для збільшення ефекту ізотерапії, вихователям закладу дошкільної освіти, доцільно використовувати нетрадиційні техніки малювання. Нетрадиційне малювання – це малювання, яке передбачає використання нетрадиційних для малювання інструментів. Наприклад:

- штампів із овочів (картопля, буряк, морква тощо);
- трафаретів (картон, пластик, монети, канцелярські скріпки);
- ватних паличок, поролону;
- опалого листя різних дерев різної форми та величини, пір'я;
- зубної щітки, круглої щітки для миття посуду, патичок;
- зворотної сторони олівця;

- коркової пробки, гумки канцелярської;
- клея ПВА;
- воскової свічки, нитки;
- зім'ятого паперу, поролону, тканини, марлі, косметичного спонжу;
- харчової плівки, будівельної (бульбашкової) плівки;
- губної помади;
- пластиліну тощо.

Використання нетрадиційних технік малювання покращить емоційний стан молодших дошкільників, підніме їм настрій, дозволить отримати позитивні уявлення про заклад дошкільної освіти [22].

Досить схожими за функціями з ізотерапією є техніки пісочна терапія та кольоротерапія. Науковиця Ю. Жадько вказує, що під час використання пісочної терапії, в процесі взаємодії дитини із піском, вона має змогу розслабитися та відкрити свій творчий потенціал. Арт-техніка «кольоротерапія» також позитивно впливає на емоційний стан дошкільника, зумовлює позитивно сприймати навколишнє оточення. Ю. Жадько звертає увагу, що техніки-арт-терапії формують інтерес у молодшого дошкільника й це зумовлює формування в нього позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти. Також Ю. Жадько звертає увагу на великий потенціал казкотерапії в процесі формування у дітей молодшого дошкільного віку позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти. Мова йде про окремі психотерапевтичні казки, які будуть зумовлювати формування позитивних уявлень про процес виховання у дитячому садку (додаток А). Такі казки можуть використовуватися як батьками дітей молодшого дошкільного віку ще до вступу до дошкільного освітнього закладу так й вихователями в процесі адаптації. У змісті казки повинні міститися позитивні ситуації перебування казкових героїв у дитячому садку. Казка повинна показати дитині, що заклад дошкільної освіти – це весело, корисно та безпечно. Ю. Жадько вказує, що підготувати дитину до вступу до закладу дошкільної освіти можна, за допомогою лялькотерапії. Це техніка арт-терапії, яка передбачає використання ляльки, яка є проміжним об'єктом у взаємодії дитини

і дорослого. Лялька може розповісти дитини про дитячий садок, окреслити позитивні моменти перебування в ньому. Також лялькотерапію доцільно використовувати в процесі адаптації молодших дошкільників, які тільки почали відвідувати садок. Завдання дорослого, за допомогою ляльки, уточнити емоції перебування дитини у закладу дошкільної освіти, її стосунків з однолітками та вихователями. Це допоможе уникнути дезадаптації та її негативних психічних проявів [9].

Вчена Н. Захарова зазначає, що сформувати позитивне ставлення молодших дошкільників до закладу дошкільної освіти можуть допомогти екскурсії до дитячого садочку. Такі екскурсії мають за мету ознайомити «новачків» з умовами життя в дитячому садку, поступово ввести малюків у повсякденне життя вікової групи [10].

На думку дослідниці М. Шевченко, в процесі формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти доцільно використовувати бесіди. Бесіди можуть проводитися батьками дітей ще до вступу до освітнього дошкільного закладу. В процесі бесіди, батьки повинні ознайомити дітей з розпорядком дня у закладі дошкільної освіти, роллю вихователя, можливостями та обов'язками вихованців. Зміст бесіди повинен донести малюкам, що дитячий садок – це безпечне місце, де вони можуть гратися з однолітками, отримати цікаві знання та навички, малювати, співати, танцювати тощо. Досить важливим завданням батьків є донести до дітей у бесіді свій позитивний досвід перебування у закладі дошкільної освіти. Буде добре, якщо бесіда підкріплюється окремим наочним матеріалом (фото, картинки, ілюстрації, відео тощо). Можна розглядати як наочний матеріал із власного родинного архіву, так й фото та відео, які містяться в мережі Інтернет та показують життя дітей у дитячому садку [33].

Схожим за змістом з казкотерапією методом формування позитивного ставлення молодших дошкільників до закладу дошкільної освіти є сторітелінг. Педагог Н. Степанченко вказує, що сторітелінг (з англ. storytelling, де story – історія, а telling – розповідання) – це мистецтво складання і розповідання

захопливих історій. Можна виділити такі завдання сторітелінгу в умовах закладу дошкільної освіти:

- 1) мотивувати дітей до процесу навчання;
- 2) формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти;
- 3) розвиток пізнавального інтересу;
- 4) формування позитивних стосунків з вихователем.

Вчена Н. Степанченко підкреслює, що головною ознакою сторітелінгу є наявність сюрпризної ситуації, яка буде дарувати дітям відчуття захоплення. В процесі адаптації молодших дошкільників до закладу дошкільної освіти, використання сторітелінгу є незамінним кроком. Цей метод виконує усі завдання, виконання яких необхідно для нормальної адаптації нових вихованців до дитячого садочку та формування в них позитивне ставлення до дошкільного освітнього закладу [30].

Таким чином, робимо висновок, що до оптимальних методів та форм формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти належать: ігри (рольові, сюжетно-рольові, творчі, рухливі, ігри-драматизації тощо), арт-терапія (ізотерапія, нетрадиційні техніки малювання, казкотерапія, лялькотерапія, пісочна терапія, кольоротерапія тощо), сторітелінг, екскурсії, бесіди.

2.2. Педагогічні умови формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти

Ефективність процесу формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти здебільшого залежить від дій та поведінки вихователя. В окресленому процесі, він повинен дотримуватися окремих педагогічних умов. Розглянемо їх детальніше.

Знавець з педагогіки О. Чекстере вважає, що ефективне формування позитивного ставлення молодших дошкільників до закладу дошкільної освіти

може бути зумовлене професіоналізмом, чуйністю, доброзичливістю та турботою вихователя. На думку науковця, головна педагогічна умова формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти – це формування у дитини відчуття довіри до вихователя. Дитина повинна відчувати безпеку та впевненість біля нього [31].

На думку дослідниці Ю. Соловей, головною педагогічною умовою формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти є створення комфортних умов їх перебування в освітньому закладі. Дитина повинна відчувати внутрішній комфорт. В той же час, науковиця виділяє такі педагогічні умови формування позитивного ставлення молодших дошкільників до закладу дошкільної освіти:

- 1) створення емоційно-дружньої атмосфери в групі;
- 2) створення атмосфери довіри;
- 3) систематична організація ігрової діяльності;
- 4) цілеспрямована робота з батьками.

Дослідниця Ю. Соловей стверджує, зазначені педагогічні умови реалізуються в процесі виконання наступних завдань:

- 1) використання елементів лікувальної фізкультури, у формі обіймів, теплих зустрічей тощо;
- 2) використання музичного супроводу під час різних режимних моментів;
- 3) проведення релаксаційних ігор з використанням піску, води;
- 4) застосування казкотерапії;
- 5) застосування ігрових методів взаємодії з дитиною;
- 6) інформування батьків про особливості адаптації дітей;
- 7) створення умов для виникнення у дітей потреби у різних видах діяльності (малювання, ліплення, перегляд малюнків, догляд за рослинами та тваринами тощо) [12].

Науковець Н. Шкляр, в свою чергу, виокремлює такі педагогічні умови формування позитивного ставлення молодших дошкільників до дошкільного освітнього закладу:

1) здійснення пропедевтичної роботи з батьками майбутніх вихованців з метою позитивного налаштування їх на взаємодію з адміністрацією і педколективом ЗДО;

2) поетапна зміна форм і методів взаємодії педагогів та батьків, спрямованих на формування у дітей позитивного ставлення до ЗДО;

3) забезпечення психолого-педагогічного супроводу процесу адаптації молодших дошкільників до ЗДО з послідовною зміною сеансів активізувального спілкування, видів дитячої активності та застосування щоденних ритуалів» [34, с. 329].

З думкою цією думкою повністю погоджується вчена у галузі педагогіки Л. Врочинська. Вона доповнює, що задля формування позитивного ставлення дітей молодшого шкільного віку до закладу дошкільної освіти, супровід вихователя в процесі їх адаптації повинен ґрунтуватися на окремих принципах. Це:

- 1) гуманне ставлення до особистості і віра в її сили;
- 2) кваліфікована допомога й підтримка природного розвитку.

Науковиця Л. Врочинська вказує на ефективність наступних способів психолого-педагогічного супроводу:

- 1) проведення ритуалів щоденної зустрічі та прощання з кожною дитиною;
- 2) розробка індивідуального режиму адаптації дитини до умов закладу дошкільної освіти (індивідуальні спостереження за ступенем адаптації);

- 3) узгодження дій батьків і педагогів, зближення підходів до дітей у родині й закладі дошкільної освіти з урахуванням індивідуальних особливостей дитини;

- 4) створення для дитини сприятливого психологічного комфорту;
- 5) турботливість, доброзичливість, чуйність;

- 6) складання пам'яток для батьків щодо підготовки дитини до відвідування закладу дошкільної освіти як стресової ситуації, що вимагає від дитини перебудови стереотипу поведінки, який вже склався в родинному колі;

- 7) урізноманітнення форм стимулювання дитини до спілкування з дорослими й однолітками та інше» [6, с. 149].

Вихователь комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад № 46 Вінницької міської ради «Соняшник», дослідниця А. Ротар наголошує на важливості реалізації ранкових ритуалів під час вступу дитини до дитячого садку. Зустрічаючи малюка вранці, вихователю необхідно вербально та невербально показати йому, що на нього чекали, про нього будуть турбуватися, опікати його. Розташуватися треба так, щоб очі дорослого були на рівні очей дитини. При відсутності контакту з дитиною, вихователю необхідно взяти її за руку. Ранковий прийом дитини до закладу дошкільної освіти повинен бути доброзичливим, уважним та теплим. Це допоможе сформувати у дитини позитивні уявлення про дитячий садок. Також педагог звертає увагу й на важливість дотримання «ритуалів прощання» з дитиною, після того, як за нею приходять батьки. Вихователю необхідно показати, що у садочку дитину чекають завтра, що вихователь буде радий побачити її ще раз. Також треба підкреслити, що звертатись до дитини треба індивідуально, на ім'я. На думку А. Ротар, вихователю важливо забезпечити не тільки психологічний, але й фізичний комфорт нових вихованців. Дискомфорт щодо перебування у новому соціальному середовищі повинен бути виключений. Дитина повинна почувати себе у закладі дошкільної освіти максимально наближено до домашньої обстановки. Для забезпечення домашнього комфорту у садочку, вихователь може запропонувати дитині взяти з собою улюблену іграшку. Усі незвичні дітям дії слід проговорювати, пояснювати, багаторазово повторювати. Загалом, вихователь А. Ротар, на основі власного практичного педагогічного досвіду, виділяє такі поради вихователям щодо формування у нових вихованців позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти:

- 1) надання позитивних установок дітям щодо відвідування закладу дошкільної освіти;
- 2) забезпечення дитині відчуття повного розуміння між ним та його батьками;
- 3) наближення обстановки дитячого садку до домашньої;
- 4) утримання від шумних масових вистав у садочку задля зменшення

емоційного навантаження;

5) забезпечення єдності вимог до молодшого дошкільника в сім'ї та у закладі дошкільної освіти [27].

Вихователь ЗДО «Сонечко» с. Гоголів, Броварського району, Київської області, дослідниця В. Пороховець, в свою чергу, надає такі поради вихователям щодо формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти:

- 1) приймаючи нового вихованця, спочатку назвіться самі;
- 2) розмовляйте з дитиною на рівні її очей;
- 3) поцікавтеся, як звуть дитину вдома;
- 4) розпитайте маму про навички самостійності малюка;
- 5) дізнайтеся у батьків про індивідуальні особливості нового вихованця;
- 6) впродовж перших 3-5 тижнів перебування у закладі дошкільної освіти, зберігайте «домашні» звички дошкільника;
- 7) називайте дитині наступність подій-переходів від одного режимного процесу до іншого;
- 8) заслужіть довіру нового вихованця [27].

Науковиця Д. Бондар звертає увагу, що новим вихованцям закладу дошкільної освіти, задля формування в них позитивного ставлення до дитячого садка, вихователю необхідно надавати якомога більше уваги, та виявляти тепло по відношенню до них. На цьому етапі важливу роль відіграє мудрість та терпіння вихователя. Вихователю необхідно:

- 1) хвалити дитину, заохочувати її старання;
- 2) дотримуватися демократичного стилю спілкування з тактильним контактом (погладжування, перебирання пальчиків дитини, обнімання);
- 3) залучати нового вихованця до активної взаємодії з однолітками;
- 4) забезпечувати виконання дитиною різноманітних видів діяльності;
- 5) створити для дитини атмосферу безпеки і комфортної обстановки;
- 6) використовувати інноваційні методи виховання для формування позитивного ставлення дитини до закладу дошкільної освіти.

На думку Д. Бондар, на етапі входження молодших дошкільників до дошкільного освітнього середовища, доцільним є використання таких інноваційних методів виховання та навчання як: казкотерапія та ігри. В процесі використання казкотерапії, дослідниця радить використовувати саме народні казки. На думку Д. Бондар, український народний фольклор має змогу покращити перебіг адаптації молодших дошкільників до нового соціального середовища. Щодо використання ігор у цей період, вчена акцентує увагу на оптимальності психологічних, сенсорних і моторних ігор, які допоможуть сформувати довірливі відносини між дошкільниками та вихователем (додаток Б) [5].

Вчена у галузі педагогіки О. Нурєєва виокремила такі педагогічні умови формування позитивного ставлення молодших дошкільників до закладу дошкільної освіти, які передбачають покращення перебігу соціальної адаптації зазначеної категорії дітей:

- 1) поступово виробляйте у дошкільниками звички щодо дотримання режиму дитячого садку;
- 2) формуйте навички самообслуговування;
- 3) розвивайте ігрові навички та комунікативні навички дітей;
- 4) організуйте позитивне емоційне спілкування дитини робітниками закладу дошкільної освіти;
- 5) обладнайте ігрову кімнату, для того, щоб дитина мала змогу побути на самоті та розслабитися в ігрових діях;
- 6) забезпечте міжвікове спілкування дошкільників для ефективною та швидкою адаптації;
- 7) забезпечте змістовну діяльність дітей, яка буде відповідати їх віковим та психологічним особливостям;
- 8) займайтеся психологічною та педагогічною просвітою батьків вихованців щодо проблеми адаптації їх дітей до нового соціального середовища;
- 9) поступово збільшуйте тривалість перебування дошкільника у дитячому садочку (спочатку – тільки прогулянка, гра; потім – з ранку до обіду; а

вже через кілька днів додаємо обід, сон і т. ін.);

10) розширюйте коло близьких людей, які приводять дитину до дитячого садка (не тільки мама, але й тато, сестра, дідусь, - це має змогу полегшити процес прощання);

11) проводьте спеціальні ігрові комплекси, які будуть розширювати коло спілкування дітей. Це підвищить їх впевненість, знизить прояв тривоги та страхів [21].

Як зазначалося вище, в процесі формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти, важливо проводити окрему роботу не тільки з новими вихованцям садочку, але й працювати з їх батьками.

Так, вчена А. Артемченко наголошує на важливості забезпечення партнерської взаємодії педагогічного складу закладу дошкільної освіти та батьків дітей, які до нього вступають. Науковиця підкреслює, що зазначена робота з батьками повинна проходити заздалегідь, ще до вступу дитини до дошкільного освітнього середовища. Для формування позитивного ставлення нових вихованців до закладу дошкільної освіти, А. Артемченко радить батькам та дітям відвідати «День відкритих дверей» чи заняття з підготовки до дитячого садка. На зазначених заходах батьки та діти можуть познайомитися з вихователями, адміністрацією та іншим персоналом закладу дошкільної освіти. В них буде можливість оглянути групи, ознайомитися із середовищем, де буде перебувати дитина. Педагог наголошує, що робота вихователів з батьками нових вихованців не закінчується після їх вступу до закладу дошкільної освіти. Для спільної роботи з формування позитивного ставлення дітей до дошкільного освітнього середовища, вихователем передбачена як групова так й індивідуальна взаємодія з їх батьками. До індивідуальних форм роботи вихователя з батьками нових вихованців відносяться: вступне анкетування, співбесіда, відвідування домівок тощо. Щодо групових, вони можуть мати вигляд консультацій з вихователем, педагогом-психологом, логопедом, батьківських зборів, змагань, спільних проведенень занять тощо. А. Артемченко звертає увагу, що для

формування позитивного ставлення нових вихованців до закладу дошкільної освіти, зокрема, до вихователя, вони повинна бачити та відчувати повагу до нього з боку їх батьків [2].

Продовжуючи розгляд важливості проблеми взаємодії закладу дошкільної освіти та батьків молодших дошкільників в процесі формування в них позитивного ставлення до дошкільного освітнього закладу, вихователь А. Ротар стверджує, що однією з педагогічних умов ефективності перебігу цього процесу є отримання інформації вихователем від батьків нових вихованців щодо їх поведінки вдома, звичок й уподобань, індивідуальних особливостей тощо. Це допоможе вихователю реалізувати наступну педагогічну умову формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти – індивідуальний підхід до кожного вихованця [28].

Таким чином, опираючись на вищезазначене, нами були окреслені наступні педагогічні умови ефективного формування позитивного ставлення дитини молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти:

- 1) формування у дітей відчуття довіри до вихователя;
- 2) створення комфортних умов їх перебування в дошкільному освітньому закладі;
- 3) забезпечення активної взаємодії нового вихованця з його однокласниками;
- 4) залучення дитини у різні види діяльності (ігрова, образотворча тощо);
- 5) використання інноваційних методів виховання (казкотерапія, ігри, інші засоби арт-терапії тощо);
- 6) забезпечення партнерської взаємодії вихователя та батьків молодших дошкільників в цьому процесі;
- 7) дотримання щоденних ритуалів закладу дошкільної освіти («ранкова зустріч», «прощання» тощо);
- 8) забезпечення індивідуального підходу до кожного вихованця;
- 9) похвала та заохочування старань нового дошкільника;
- 10) дотримання демократичного стилю спілкування з тактильним

контактом.

Отже, використовуючи вище зазначені педагогічні умови, вихователь буде мати змогу продуктивно та комфортно сформувати у нових вихованців позитивне ставлення до закладу дошкільної освіти.

2.3. Методичні рекомендації батькам щодо формування у молодших дошкільників позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти

Не менш важливою в процесі формування позитивного ставлення молодших дошкільників до закладу дошкільної освіти є роль батьків. Вони виконують окремі дії для виконання зазначеного завдання. Для ефективності цього процесу, ми розробили методичні рекомендації батькам щодо формування у молодших дошкільників позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти.

В процесі формування у молодших дошкільників позитивного ставлення до дошкільного освітнього закладу, важливу роль посідає бесіда. Доцільним є наявність бесіди батьків з дитиною щодо режиму роботи садочку, їх завданням є ознайомити дитину, яка вступає до закладу дошкільної освіти щодо змісту окремих занять, функцій вихователів та обов'язків та можливостей вихованців. Такі бесіди нададуть дітям впевненості та стануть інструментом боротьби зі страхом дітей перед новим, незнайомим, соціальним середовищем. Батькам треба підкреслювати, що перебування у дитячому садочку – це весело й надає можливість поспілкуватися з іншими дітьми. Важливо зазначати, що у дитячому садочку дитина буде знаходитися деякий час та за нею обов'язково прийдуть батьки. Для формування позитивного ставлення молодшого дошкільника до закладу дошкільної освіти, батькам необхідно сформувати у нього позитивні уявлення про особистість вихователя. Не треба створювати у дитини асоціації з ним, на кшталт: суворий, вимогливий, прискіпливий. Дитина повинна мати

тільки позитивні асоціації щодо особистості вихователя. В процесі соціальної адаптації дитини молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти, важливо надати увагу її особистісному розвитку. Треба підготувати дитину до того, що вона вже доросла та може перебувати деякий час без батьків, важливо навчати її навичкам самообслуговування (одягатися, роздягатися, акуратно їсти, користуватися носовичком, умиватися та мити руки тощо). Особливу увагу треба звертати на емоційний та мотиваційний стан дошкільника. Батьки повинні обов'язково вислухати дитини стосовно її перебування у дитячому садку. Усі її переживання мають бути почутими. Важливо позитивно налаштувати молодшого дошкільника до відвідування садочку, підтримувати його та заохочувати. Наприклад, можна подарувати нову іграшку, з якою він буде відвідувати садок. Дитина вже не буде відчувати себе самотньою у новому соціальному середовищі, а буде відвідувати заклад дошкільної освіти разом із іграшковим другом.

Для ефективного та швидкого формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти, батькам важливо реалізувати наступні умови:

- 1) знайомство з майбутнім закладом дошкільної освіти, його педагогічним колективом;
- 2) час перших днів перебування у дитячому садочку не повинен перевищувати 1-2 години;
- 3) попередження вихователя про індивідуальні особливості дитини (звички, уподобання, риси характеру, страхи тощо);
- 4) використання тематичних сюжетно-рольових ігор щодо життя у закладі дошкільної освіти;
- 5) розповідь про позитивні моменти перебування батьків у дитячому садочку;
- 6) спостереження за власним психологічним станом (боротьба із хвилюванням, тривожністю перед вступом дитини до дошкільного освітнього закладу);

7) розвиток комунікативних якостей дитини, заохочення спілкування з іншими дітьми та дорослими;

8) використання спеціальних терапевтичних казок та оповідань, які допоможуть сформувати позитивні уявлення про дитячий садок.

Для того, щоб дитина швидше адаптувалася до режиму закладу дошкільної освіти та сформувала позитивне ставлення до нього, батькам важливо необхідно:

1) організувати життя дитини в сім'ї відповідно до режиму дня, якого дотримуються в дошкільному закладі;

2) формувати зацікавленість в дитині до життя садочка;

3) формувати у дитині розуміння необхідності відвідувати садок (без натиску);

4) дотримуватися послідовності в процесі адаптації до закладу дошкільної освіти (перші 2 тижня не залишати дитину в дитячому садочку на цілий день);

5) не залякувати дитину садочком, не допускати формування негативних установок про вихователя, одногрупників та, власне, загалом, про заклад дошкільної освіти.

Розглянемо загальні поради педагога Х. Ясінської батькам щодо формування позитивного ставлення молодших дошкільників до закладу дошкільної освіти:

1. давати позитивні настановлення, підтримувати бажання дитини йти в садок;

2. дитина має відчувати повне розуміння між батьками та вихователями, тоді вона швидше звикає;

3. у перші дні забезпечити короткочасне перебування у групі – 1-2 години;

4. наблизити домашній режим до садкового;

5. навчати навичок самообслуговування (одягання, умивання, складання іграшок)» [39, с. 16].

Зважаємо доцільним звернути увагу й на поради вихователя А. Ротар для батьків щодо формування позитивного ставлення нових вихованців до закладу дошкільної освіти. Педагог надає наступну пам'ятку для батьків:

1. Налаштовуйте дитину на те, що в дошкільному закладі на неї чекає багато цікавого: знайомство з новими друзями, яскраві книжки, гарні іграшки, багато веселих розваг тощо;

2. Зберігайте спокій, не виявляйте перед дитиною свого занепокоєння, адже ваше хвилювання передається їй. Тоді дитина плакатиме, нервуватиме та відмовлятиметься йти до дитячого садка;

3. Дозвольте дитині взяти із собою в дошкільний заклад улюблену іграшку або якийсь інший безпечний предмет із дому, аби в дитячому садку вона відчувала домашній затишок;

4. Щоразу вигадуйте новий цікавий спосіб прощання з дитиною на порозі дошкільного закладу. Наприклад, ласкаві обійми, повітряний поцілунок, «секретне слово» тощо. Так, дитина буде зацікавлена виконанням цього ритуалу і легко відпусткатиме вас;

5. Наклейте в особистій шафі дитини в дошкільному закладі фото вашої родини. Це заспокоюватиме дитину у хвилини занепокоєння;

6. Завжди будьте уважні до дитини, коли забираєте її з дитячого садка. Зокрема розпитуйте, чим вона займалася протягом дня, хваліть її малюнки чи інші творчі вироби, щиро дякуйте за подарунок, який дитина виготовила власноруч тощо;

7. Усіляко демонструйте свою любов і турботу. Наприклад, скажіть, що протягом дня думали про неї, планували спільні заняття на вечір, приготували для неї щось смачне тощо;

8. Обмежте відвідування гостей та масових заходів у період адаптації дитини до умов дошкільного закладу, не перевантажуйте її вдома розвивальними заняттями;

9. Говоріть про дошкільний заклад у піднесеному настрої, ніколи не лякайте ним дитину, і головне – будьте терплячими;

10. Не карайте дитину й не гнівайтесь на неї за те, що вона плаче в момент розлуки з вами на порозі дошкільного закладу або ще вдома при згадці про необхідність йти до дитячого садка. Пам'ятайте, що дитина має право на таку

реакцію. Водночас суворе нагадування дитині про те, що вона «обіцяла не плакати», теж зовсім не ефективно. Позаяк дитина цього віку ще не вмє тримати слово. Тож ліпше ще раз нагадайте їй, що ви невдовзі обов'язково прийдете й заберете її додому;

11. Не відгукуйтеся негативно про вихователів і дошкільний заклад загалом у присутності дитини. Це може навести на думку, що дитячий садок – це нехороше місце, у якому працюють погані люди. У такому разі тривожність дитини не зникне взагалі;

12. Не обманюйте дитину, кажучи, що ви прийдете дуже скоро, якщо насправді їй доведеться перебувати в дошкільному закладі півдня чи навіть повний день. Нехай ліпше дитина знає, що мама прийде нескоро, аніж марно чекатиме її цілий день. Адже в такому випадку вона може втратити довіру до найближчої людини» [27].

Вважаємо зазначені методичні рекомендації для батьків оптимальними та ефективними, в процесі формування позитивного ставлення у дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти. Однак, зважаємо й на рекомендації вихователів Д. Бондар, М. Лагути та В. Дудар, які наголошують, що при вступі молодшого дошкільника до дошкільного освітнього закладу батькам важливо надавати особливу увагу до моменту «ранкового збору до садочку» та моменту «прощання на порозі закладу дошкільної освіти». Так, Д. Бондар наголошує, що вранці, дуже важливим є створення атмосфери гарного настрою у дитини. Батьки повинні бути прикладом та еталоном позитивного емоційного стану. Це буде зумовлювати позитивне налаштування дитини до перебування у садочку протягом усього дня. Будити дитину зранку необхідно лагідно та поступово: лагідним словом, м'яким дотиком руки до чола тощо. Під час зборів до садочку, батькам важливо зазначити те, що вдома, що в садочку їй буде добре, там багато гарних іграшок, хороших діток. Дитині можна запропонувати піти у садочок з улюбленою іграшкою. По дорозі в садочок, доцільно розповідати дитині щось захопливе та цікаве [5].

Педагог М. Лагута зазначає, що розлука з дитиною на порозі закладу

дошкільної освіти не повинна бути швидкою, але, в той же час, не повинна затягуватися. Батькам необхідно навчитися тримати під контролем свою тривогу і докори сумління через рішення віддати дитину до закладу дошкільної освіти. Важливо бути чесними з дитиною та не втікати одразу з порогу садочку. Оптимальним рішенням для батьків буде вигадати окремі ритуали прощання, які будуть регулярними, що буде зумовлювати дітей заспокоюватися та не сприймати прощання з батьками як щось негативне. В процесі прощання з дитиною, важливо не піддаватися на прояви її маніпуляцій, у вигляді плачу, умовлянь, гніву. Це типові реакції дитини молодшого дошкільного віку на ситуації, які не відповідають її світогляду та звичкам. Батькам варто пообіцяти, що вони неодмінно повернуться за малюком. Мамі й татові потрібно постійно говорити дитині, що вони його люблять. Треба пам'ятати, що довгі прощання зі стурбованим виразом обличчя стривожать дитину, і вона довго не відпустить тата чи маму [18].

В. Дудар доповнює, що «прощання є обов'язковим ритуалом в процесі відвідування дитини закладу дошкільної освіти. Дитині набагато легше зрозуміти, що мама іде і скоро повернеться, ніж збагнути, куди мама раптово зникла. В останньому випадку діти починають вигадувати, що мама покинула їх і більше ніколи не повернеться. Тоді починаються сльози, переживання, істерики, небажання відпустити маму ні на секундочку. Все це буде зумовлювати формування негативного ставлення до закладу дошкільної освіти» [8].

Зустрічати дитину із дитячого садку батькам необхідно з посмішкою та позитивним настроєм. Після садочку, доцільно провести більше часу разом: прогулятися, погратися разом іграшками, почитати книжки, зайнятися разом улюбленими справами. Дитині важливо відчувати, що її люблять, що про неї піклуються та із задоволенням проводять з нею час. Доцільно поставити наступні питання дитини щодо садочку:

1. Які в неї враження від перебування у закладі дошкільної освіти?;
2. Чи познайомилася з однолітками? Чи знайшла друга?;
3. Чи багато іграшок у садочку? Чи знайшла дитина цікаву іграшку для

себе?;

4. Що більше сподобалося у дитячому садочку? Попросити дитину розповісти про позитивні моменти перебування у ньому.

Усі позитивні враження треба закріплювати, а з негативними – працювати, за допомогою пояснень та переконань [18].

Для ефективності процесу формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти, батькам потрібно дотримуватися партнерської взаємодії з вихователями дошкільного освітнього закладу. Під час вступу до закладу дошкільної освіти, батькам нових вихованців доцільно тримати тісний зв'язок із персоналом групи. Зазначений зв'язок допоможе забезпечити індивідуальний підхід до дитини, враховувати її особистісні риси, звички та потреби. Важливо відвідувати консультації, батьківські збори, дотримуватися порад вихователя щодо процесу адаптації молодшого дошкільника до середовища дошкільного освітнього закладу. Все це допоможе створити у дитини позитивні установки до відвідування закладу дошкільної освіти [5].

Отже, враховуючи вище зазначене, можемо надати такі методичні рекомендації батькам дітей молодшого дошкільного віку щодо формування в них позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти:

- 1) ознайомлюйте дитину з режимом закладу дошкільної освіти, роллю вихователя, правами та обов'язками вихованців, у формі бесід; оптимальним є візуальне знайомство із дитячим садочком, його педагогічним колективом;
- 2) звертайте увагу дитини на позитивні моменти перебування у закладі дошкільної освіти; надайте інформацію про свій власний позитивний досвід відвідування садочку;
- 3) формуйте позитивні уявлення у дитини про особистість вихователя;
- 4) турбуйтеся про емоційний та психічний стан дитини, налаштовуйте на позитивне сприймання нового соціального середовища;
- 5) запропонуйте дитині взяти до садочку свою улюблену іграшку;
- 6) перебування дитини у садочку у перші дні не повинно перевищувати 2

годин;

7) грайте з дитиною у сюжетно-рольові ігри, з тематикою перебування у закладі дошкільної освіти;

8) використовуйте терапевтичні казки для покращення адаптації дитини;

9) дотримуйтесь партнерської взаємодії з педагогічним колективом закладу дошкільної освіти у формуванні позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти;

10) створіть індивідуальні ритуали «ранкових зборів у садок» та «прощання на порозі закладу дошкільної освіти».

Таким чином, використання вищезазначених методичних рекомендацій, дозволить батькам швидко та безпечно сформувати позитивне ставлення до закладу дошкільної освіти у дітей молодшого дошкільного віку

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснений теоретичний розгляд особливостей формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти, що знайшло відображення в теоретичному обґрунтуванні змісту та педагогічних умовах виконання цього процесу.

Результати теоретичного дослідження засвідчили досягнення мети, вирішення поставлених завдань і стали підставою для формулювання таких висновків.

1. Була розкрита специфіка соціальної адаптації дітей молодшого дошкільного віку. Соціальна адаптація – це процес пристосування до окремої соціальної групи (соціуму), яка має власні соціальні правила, норми поведінки, цінності тощо. У молодшому дошкільному віці (3-4 роки) процес соціальної адаптації відбувається при вступі до закладу дошкільної освіти. Зазначений процес у цьому році можна охарактеризувати як: тривалий, нестійкий, може проявлятися у стресових проявах та негативних психічних станах. Має індивідуальний характер. Загалом, при нормі перебігу, соціальна адаптація дитини молодшого дошкільного віку відбувається впродовж 2-3 тижнів. У цей час досить важливим є контроль психологічного стану дитини, характер її сну, апетиту та загальної поведінки задля уникнення соціальної дезадаптації.

2. Охарактеризовані особливості та чинники позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти. Позитивне ставлення до закладу дошкільної освіти – це стійка позитивна емоційна спрямованість, яка виявляється у прийнятті дитиною ритму і правил життя групи, у її прагненні налагоджувати доброзичливі взаємини з оточенням, виявляти активну позицію в освоєнні різних видів дитячої діяльності. У молодшому дошкільному віці формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти відбувається на основі власного життєвого досвіду, який має пізнавально-емоційний характер. Пріоритетним у цьому віці є емоційний компонент формування ставлення до

закладу дошкільної освіти. До чинників формування зазначеного критерію можна віднести: стосунки дитини з батьками, вихователем, однолітками, сформованість навичок самообслуговування, індивідуальні психологічні характеристики дітей (темперамент, характер, самооцінка тощо), наявність соціального досвіду та стан їх здоров'я.

3. Розглянуті форми та методи формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти. До оптимальних методів та форм формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти належать: ігри (рольові, сюжетно-рольові, творчі, рухливі, ігри-драматизації тощо), арт-терапія (ізотерапія, нетрадиційні техніки малювання, казкотерапія, лялькотерапія, пісочна терапія, кольоротерапія тощо), сторітелінг, екскурсії, бесіди.

4. Окреслено педагогічні умови формування позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти. Це:

- 1) формування у дітей відчуття довіри до вихователя;
- 2) створення комфортних умов їх перебування в дошкільному освітньому закладі;
- 3) забезпечення активної взаємодії нового вихованця з його одногрупниками;
- 4) залучення дитини у різні види діяльності (ігрова, образотворча тощо);
- 5) використання інноваційних методів виховання (казкотерапія, ігри, інші засоби арт-терапії тощо);
- 6) забезпечення партнерської взаємодії вихователя та батьків молодших дошкільників в цьому процесі;
- 7) дотримання щоденних ритуалів закладу дошкільної освіти («ранкова зустріч», «прощання» тощо);
- 8) забезпечення індивідуального підходу до кожного вихованця;
- 9) похвала та заохочування старань нового дошкільника;
- 10) дотримання демократичного стилю спілкування з тактильним контактом.

5. Були розроблені методичні рекомендації для батьків щодо формування у молодших дошкільників позитивного ставлення дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти. Мова йде про наступні:

1) ознайомлюйте дитину з режимом закладу дошкільної освіти, роллю вихователя, правами та обов'язками вихованців, у формі бесід; оптимальним є візуальне знайомство із дитячим садочком, його педагогічним колективом;

2) звертайте увагу дитини на позитивні моменти перебування у закладі дошкільної освіти; надайте інформацію про свій власний позитивний досвід відвідування садочку;

3) формуйте позитивні уявлення у дитини про особистість вихователя;

4) турбуйтеся про емоційний та психічний стан дитини, налаштовуйте на позитивне сприймання нового соціального середовища;

5) запропонуйте дитині взяти до садочку свою улюблену іграшку;

6) перебування дитини у садочку у перші дні не повинно перевищувати 2 годин;

7) грайте з дитиною у сюжетно-рольові ігри, з тематикою перебування у закладі дошкільної освіти;

8) використовуйте терапевтичні казки для покращення адаптації дитини;

9) дотримуйтесь партнерської взаємодії з педагогічним колективом закладу дошкільної освіти у формуванні позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти;

10) створіть індивідуальні ритуали «ранкових зборів у садок» та «прощання на порозі закладу дошкільної освіти».

Отже, можемо зробити висновок, що формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти потребує дотримання окремих педагогічних умов та правил. У зазначеному процесі велику роль відіграють як педагогічний колектив закладу дошкільної освіти так і батьки дітей. Для формування позитивного ставлення у дітей молодшого дошкільного віку до закладу дошкільної освіти можна використовувати різноманітні форми та методи, які будуть відповідати віковим та психологічним особливостям дітей зазначеного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андросович К. А. Феномен соціальної адаптації як предмет наукового аналізу. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2016. № 3. С. 20-24.
2. Артемченко А. Е. Адаптація дітей. URL : http://zmiiv-dnz3.edu.kh.ua/dlya_mam_i_tat_scho_vihovuuyutj_malyat/adaptaciya_ditej_do_doshkiljnogo_navchaljnogo_zakladu/ (дата звернення: 20.11.2023).
3. Бельська О. Як підготувати дитину до дитячого садка? Практичний порадник для батьків. URL : http://okhtyrka-strumochok.sumy.sch.in.ua/dlya_vas_batjki/vihovatelj_raditj/yak_pidgotuvati_ditinu_do_dityachogo_sadochka/ (дата звернення: 20.11.2023).
4. Бех І. Д. Виховання особистості : монографія. Чернівці : Букрек, 2015. 640 с.
5. Бондар Д. М. Рекомендації психолога вихователям та батькам «Адаптація до умов ДНЗ». URL : <https://naurok.com.ua/rekomendaci-psihologa-vihovatelyam-ta-batkam-adaptaciya-do-umov-dnz-62409.html> (дата звернення: 15.11.2023).
6. Врочинська. Л. І. Педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до застосування інноваційних технологій у роботі з дітьми. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. 2018. № 9. С. 141-151.
7. Галецька І. Психологічні чинники соціальної адаптації. URL : <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27517/13-Naletska.pdf?sequence=1> (дата звернення: 20.10.2023).
8. Дудар В. 14 правил для батьків, щоб адаптація дитини пройшла якомога легше і швидше. URL: <https://dudaryk.co.ua/14-правил-для-батьків-щоб-адаптація-дит/> (дата звернення: 20.11.2023).
9. Жадько Ю. Г. Використання арт-терапевтичних технологій у роботі практичного психолога. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/01003106->

f396.docx.html (дата звернення: 10.11.2023).

10. Захарова Н. М. Адаптація дітей дошкільного віку до сучасного соціального простору : монографія. Донецьк : Ноулідж, 2018. 218 с.

11. Захарова Н. М. Соціально-педагогічний супровід первинної соціалізації дитини. *Актуальні проблеми психолого-педагогічного та соціального супроводу дитини на ранніх етапах соціалізації*. 2020. № 4. С. 123-129.

12. Зданевич Л. В. Проблема дослідження концепцій адаптації та дезадаптації дітей дошкільного віку методами структурнофункціонального і структурно-рівневого аналізу. *Розвиток особистості дитини у сучасному освітньому просторі: досвід, проблеми та перспективи* : матеріали міжвуз. (заочної) наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 27 лютого 2019 р.). Хмельницький : ФОП «О М. Казаков», 2018. С. 41-44.

13. Караман О. Л. Методологічні засади проблеми соціалізації особистості в умовах гібридної війни на сході України: філософський рівень. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2020. № 2. С. 157-166.

14. Качан О. О. Соціальна адаптація дітей молодшого дошкільного віку до умов закладу дошкільної освіти. *Студентський науковий вимір соціально-педагогічних проблем сьогодення* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (14 травня 2019 р., м. Ніжин). Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2019. С. 208-210.

15. Квасецька Я. А. Особливості адаптації дітей до умов дошкільного навчального закладу. *Неперервна педагогічна освіта XIX століття* : матеріали XV Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті (м. Київ, 6-7 грудня 2017 р.). Київ : Талком, 2018. С. 209-211.

16. Кіпень І. Умови успішної адаптації дитини до закладу дошкільної освіти. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22346/1/2023_6.pdf#page=214 (дата звернення: 20.10.2023).

17. Колесник А. А. Організаційно-педагогічні умови адаптації дошкільників до ЗДО. *Молодий вчений*. 2017. № 2. С. 24-28.

18. Лагута М. Адаптаційний період – серйозне випробування для малюків. URL: http://lozova-dnz6.kh.sch.in.ua/batjkivsjka_storinka/rekomendacii_batjkam_v_period_adaptacii_ditini_do_umov_dityachogo_sadochku/ (дата звернення: 20.11.2023).

19. Луценко І. О. Дитина і дорослий: вчимося спілкуватись. Готуємося до мовленнєвого спілкування з дошкільниками. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/15621> (дата звернення: 25.10.2023).

20. Медвідь Т. Засоби полегшення адаптації дітей до закладу дошкільної освіти. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21051/1/2022_2.pdf#page=134 (дата звернення: 20.10.2023).

21. Нурєєва О. С., Шейнфельд З. І. Таємниці адаптації. Психологічні особливості дітей дошкільного віку. Третій рік життя : монографія. Харків : Основа, 2018.160 с.

22. Олексієнко Ю. О. Використання нетрадиційних технік малювання в закладах дошкільної освіти. URL: http://eprints.cdu.edu.ua/3582/1/rodzinka_2019%20-303-305.pdf (дата звернення: 15.11.2023).

23. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підручник. Київ : Аккадемвидав, 2015. 301 с.

24. Пороховець В. Сучасний вихователь. URL: http://gogoliv-dnz.kiev.sch.in.ua/metodichna_skarbnichka/poradi_vihovatelyam/ (дата звернення: 15.11.2023).

25. Про дошкільну освіту : Закон України від 11.07.2011 № 2628-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 10.10.2023).

26. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (нова редакція)» від 12.01.2021 № 33. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20dos_hkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 25.10.2023).

27. Ротар А. Роль вихователя в період адаптації малюків до дитячого садка. URL: <https://dnz46.edu.vn.ua/роль-вихователя-в-період-адаптації-ма/> (дата звернення: 15.11.2023).

28. Семеняко Ю. Б. Соціалізація дітей дошкільного віку в умовах сучасного медіа-середовища. URL : <https://scholar.google.com.ua/citations?user=XClxviAAAAAJ&hl=uk> (дата звернення: 25.10.2023).

29. Соловей Ю. О. Соціальна адаптація дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2022. № 1. С. 260-263.

30. Степанченко Н. Сторітелінг як мистецтво красивої розповіді. URL : <https://dytiachyivsesvit.lvivedu.net/uk/site/educational-work.html> (дата звернення: 10.11.2023).

31. Чекстере О. Ю. Ставлення дитини до вихователя як один із критеріїв її адаптованості в закладі дошкільної освіти. URL: https://lib.iitta.gov.ua/736847/1/Тези_Ставлення%20дитини%20до%20вихователя.pdf (дата звернення: 22.10.2023).

32. Черниш О. О. Соціалізація особистості як наукова проблема. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 1. С. 5-17.

33. Шевченко М. Соціальна адаптація дітей дошкільного віку. URL : <https://naurok.com.ua/stattya-socialna-adaptaciya-ditey-doshkilnogo-viku-243318.html> (дата звернення: 10.11.2023).

34. Шкляр Н. А. Адаптація дитини молодшого дошкільного віку до ДНЗ: взаємодія вихователів з батьками. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2016. № 20. С. 324-336.

35. Шкляр Н. А., Гавриш Н. В. Комплектуємо методичний кабінет. Ласкаво просимо, або – Як полегшити адаптацію малюків. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. № 7. С. 29-34.

36. Шкляр Н. А. Проблема первинної соціалізації дітей молодшого дошкільного віку в сучасному науково-педагогічному просторі. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2015. № 20. С. 366-378.

37. Шкляр Н. А. Психофізіологічні особливості розвитку дітей молодшого дошкільного віку. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені*

Миколи Гоголя. 2016. № 3. С. 42-49.

38. Янченко К. Особливості соціальної адаптації дітей дошкільного віку. URL : https://ird.npu.edu.ua/files/ynchenko_2.pdf (дата звернення: 20.10.2023).

39. Ясінська Х. Адаптація дітей дошкільного віку до перебування в ЗДО. *Психолог дошкілля*. 2020. № 4. С. 13-17.

40. Brown J. Kindergarten without tears – what should parents know about the adaptation period? URL: <https://findmykids.org/blog/en/kindergarten-adaptation-period> (дата звернення: 20.10.2023).

41. Gardner A. The purpose of adaptation. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5566815/> (дата звернення: 20.10.2023).

42. Heagle K., Timmons K., Hargreaves F. The social kindergartener: comparing children's perspectives of full- and half-day kindergarten. *Early Child Development and Care*. 2017. № 187. P. 978-989.

43. Zhang D. The Role of School Adaptation and Self-Concept in Influencing Chinese *High School Students' Growth in Math Achievement*. 2018. Vol. 9. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.02356/full> (дата звернення: 20.10.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

Психотерапевтичні казки для формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти

Казка «Пухнастик у дитячому садку»

Спрямованість: позитивне налаштування на відвідування дитячого садка, адаптація дитини до дитячого садка.

Вік дітей: 2-5 років.

У казковому лісі жила мама Зайчиха і була вона найщасливіша на світі, адже у неї народилося маленьке зайченятко. Вона назвала його Пухнастик. Мама дуже любила свого зайчика, ні на мить не відходила від нього, гуляла, гралася з ним, годувала його смачненькою капустою, яблучком, а коли він починав плакати, мама замість пустушки давала йому соковиту морквинку і зайченятко заспокоювалось.

Минув час і Пухнастик підріс. Мама вирішила відвести його до лісового дитячого садочка, в який ходили усі маленькі звірята цього лісу. І от, одного разу, мама привела свого зайчика до дитячого садка. Пухнастик розплакався, йому було страшно і сумно без мами, він не хотів там лишатися. До нашого зайчика підійшла вихователька, руденька Білочка. Вона була добра і дуже любила усіх маленьких лісових звірят. Білочка взяла Пухнастика на ручки і ніжно пригорнула його до своєї пухнастої, хутряної шубки. Вихователька пожаліла, заспокоїла зайчика та познайомила його з іншими звірятками, які ходили до дитячого садка. Вона познайомила його із маленькою веселою лисичкою, добрим ведмедиком, дружелюбним їжачком та іншими звірятами.

Усі звірятка дуже зраділи, що в їхньому лісовому садочку з'явився новенький – зайчик. Вони почали гратися разом з ним в ігри, гуляли на зеленій галявині, потім поїли, відпочили у ліжечках і ось за Пухнастиком прийшла мама,

щоб забрати його додому. Як же вона зраділа, коли побачила, що її зайчик не плаче, а весело грається у садочку! Пухнастик усю дорогу додому розповідав мамі з ким він познайомився в садочку та як цікаво і весело йому було гратись з новими друзями. Мама пишалась своїм зайчиком і раділа з того, що Пухнастик зрозумів, що плакати в садочку не варто, бо там зовсім не страшно, а навпаки весело і цікаво.

Казка «Рибка Буль-буль у дитячому садочку»

Спрямованість: ускладнена адаптації дитини до умов дитячого садка.

Вік дітей: 2-5 років.

Жила собі у морі маленька рибка Буль-буль. Кожен ранок вона припливала у морський дитячий садок, але їй було дуже сумно, вона часто плакала, бо не хотіла ні з ким подружитися, їй було зовсім не цікаво у морському садочку і все, що вона робила – це плакала та чекала, коли ж припливе мама і забере її додому.

У цьому садочку була вихователька, але вона була не звичайна рибка, а золота. Її так і звали – вихователька Золота рибка. І от, одного разу, вона сказала для маленької рибки Буль-буль:

Я допоможу тобі, бо я чарівна Золота рибка і зроблю так, щоб ти більше не плакала в садочку, щоб тобі не було сумно. Махнула Золота рибка-вихователька своїм хвостиком – і сталося диво – рибка Буль-буль перестала плакати, вона подружилася з іншими маленькими рибками у групі і вони разом гралися, сміялися та пустували у морському садочку. Буль-буль навіть було дивно – чому ж вона раніше не помічала, які дружелюбні риби з нею поряд у садочку та як весело і цікаво проводити з ними час!

Додаток Б

Ігри для молодших дошкільників, спрямовані на формування позитивного ставлення до закладу дошкільної освіти та формування довірливих відносин з вихователем

«Сонечко та дощик»

Опис гри та прийоми її проведення

Дорослий повертає свій стілець спинкою вперед і пропонує всім зробити те саме зі своїми стільчиками. «Дивіться, вийшов «будиночок», – говорить він, сідаючи навшпиньки перед стільцем і визираючи в отвір спинки, як у віконце. Називаючи імена дітей, дорослий пропонує кожному з них «визирнути у віконце» і помахати рукою.

Розташовані півколом стільчики стають «будиночками», в яких живуть діти.

«Яка гарна погода! – говорить ведучий, визирнувши у віконце.

- Зараз вийду і покличу дітлахів пограти!» Він виходить на середину кімнати і кличе всіх погуляти. Малюки вибігають і збираються навколо ведучого.

«Чобіток»

Завдання цієї гри ті самі, що й у грі «Сонечко та дощик», але вона вимагає від дітей дещо більшої зібраності й відносної самостійності.

Ігрові дії побудовані на доступних, добре знайомих малюкам рухам (біг, ходьба, стрибки, присідання). Новим для них є лише чергування цих рухів, їх послідовність.

Гра привчає дитину прислухатися до дорослого. Вона являє собою своєрідну мандрівку. Образний текст допомагає осмислити свої рухи і перетворити звичайні стрибки на перестрибування кучугур, біг і присідання – на пошук загубленого чобітка. Мандрівка припиняється радісною зустріччю з дорослим, який допомагає дітям знайти чобіток і починає новий цикл гри.

Таким чином, завдяки активізації уяви прості рухи стають ігровими діями,

які захоплюють дитину.

Усі ігрові дії виконуються дітьми одночасно й аналогічно. Це має подвійне значення.

По-перше, рухаючись разом (лінієчкою) в обмеженому просторі й в одному напрямі, діти вчаться не штовхатися, зважати одне на одного.

По-друге, наслідування одне одного стає засобом ігрового спілкування. Все це, зазвичай, зближує дітей з дорослими і між собою.

«Роздувайся, пузир!»

Ця гра належить до ігор-хороводів. Гра сприяє налагодженню стосунків між дітьми і дітей з дорослим. Проводиться традиційний для хороводу ритуал запрошення, під час якого кожна дитина послідовно виконує дві ролі: спочатку малюка запрошують, а потім він запрошує. Кожен учасник гри відчуває при цьому увагу інших дітей і сам приділяє її своїм партнерам.

У цій грі діти вчаться нових рухів. З одного боку, це типове для хороводу-шикування в коло, з іншого – виконання ритмізованих рухів, підпорядкованих образному слову.

Опис гри і прийоми її проведення

Ведучий пропонує всім дітям сісти на стільчики, розташовані півколом, і питає одного з них: «Як тебе звать? Скажи голосно, щоб усі чули!» Дитина називає своє ім'я, а дорослий ласкаво повторює його: «Марійко, підемо грати!» Ведучий бере дитину за руку, підходить разом з нею до наступного малюка і запитує, як його звать. Повторюючи ім'я дитини ласкаво, але так, щоб його чули всі, він пропонує і їй приєднатися до них і подати руку Марійці. Тепер вони вже утрюх ідуть запрошувати наступну дитину взяти участь у грі. Так по черзі за руки беруться всі діти.

Спочатку краще підходити до тих вихованців, які виявляють бажання включитися в гру, а скутих, загальмованих дітей краще запрошувати останніми. Якщо хто-небудь усе ж таки відмовляється грати, не варто наполягати на цьому. Поступово, спостерігаючи за грою, вони захопляться нею і теж схочуть бути в колективі.

Коли всі діти будуть запрошені, утворюється довгий ланцюжок, дорослий бере за руку дитину, що стоїть останньою, і замикає коло. «Подивіться, як нас багато! Яке велике коло вийшло – як пузир! – говорить дорослий. – А зараз давайте зробимо маленьке коло».

Разом з ведучим діти стають тісним кружечком і починають «роздувати пузир»: нахиливши голови вниз, малята дмуть в долоньки, складені одна під одною, як у дудочку. При цьому вони випрямляються і набирають повітря, а потім знову схиляються, видувають повітря у свою «трубочку» і вимовляють звук «ф-ф-ф». Ці дії повторюються два-три рази. При кожному роздмухуванні всі роблять крок назад, ніби пузир трохи збільшився. Потім усі беруться за руки і поступово розширюють коло, рухаючись і вимовляючи такі слова:

Роздувайся, пузир,
Роздувайся великим,
Залишайся таким
Та не лопайся!

Виходить велике розтягнуте коло. Ведучий входить усередину нього. Торкається кожної пари з'єднаних рук, потім несподівано зупиняється і говорить: «Лопнув пузир!» Усі плескають в долоні, вимовляють слово «Хлоп!» і збігаються в купку (до центра).

Потім гра починається спочатку, тобто знову роздувається пузир. А закінчити гру можна так. Коли пузир лопне, дорослий говорить: «Полетіли маленькі бульбашки, полетіли, полетіли, полетіли ...» Діти розбігаються в різні сторони.

«Сонячний зайчик»

Дана гра сприяє покращенню емоційного стану малюка.

Хід гри

Діти сідають зручно. Дорослий говорить: «Сонячний зайчик зазирнув тобі в оченята. Заплющ їх. Він побіг далі по обличчю, ніжно погладь його долоньками: на лобі, на носіку, на ротіку, на щічках, на підборідді, але акуратно, щоб не злякати його. Далі він стрибнув на голову, побіг по шії, животіку, руках,

ногах, навіть забрався тобі у пазуху – погладь його там. Він не бешкетник – він любить і пестить тебе, а ти погладь його і подружись з ним. Розплющуємо оченята».